

Méně pro děti, více s dětmi

Ve dnech 6. 5. – 8. 5. 2024 navštívila skupina ředitelky mateřských škol, se kterými dlouhodobě spolupracujeme, v německém Dieburgu mateřskou školu (Katholische Kindertagesstätte St. Josef), která dlouhodobě rozvíjí také pedagogiku Franze Ketta. V šesti skupinách se zde setkává až 120 dětí ve stáří jednoho až šesti let.

První, čeho jsme si všimli, byla specifická atmosféra klidu, respektu a přijetí. Klíčovým prvkem je, jak nám sdělila ředitelka paní Juliane Brechtel, dialog s dětmi, rodinami i kolegyněmi. Východiskem našeho přemýšlení i jeho cílem je vždy konkrétní dítě, vysvětlila dále, z čeho specifické klima vyrůstá. „Snažíme se dělat co nejméně pro děti a co nejvíce s dětmi,“ bylo nakonec její doporučení.

Klíčovým je přitom otevřený koncept mateřské školy, kdy vzdělávání neprobíhá v modelu „učitelka a její třída“, ale v modelu „my a naše škola“. Děti tak mají svou skupinu, ke které patří, kde mají „svou“ učitelku a svou blízkou skupinu, ale pohybují se volně po celém prostoru školy, který je upraven tak, aby jim například i po chodbách poskytl dostatek vzdělávacích příležitostí. Tak se děti učí jeden od druhého, mladší od starších a starší od mladších.

Rádi zde přinášíme několik spontánních myšlenek zúčastněných ředitelky.

- Školka, ve které „bylo dobře“. Vstřícné přijetí, tolerance, ohleduplnost, vzájemnost a zároveň jasně nastavená pravidla. Neuvěřitelné soužití malých a velkých na jednom místě. A vše velmi přirozeně. Ne pro děti, ale s dětmi. Cenné pro mě bylo poznat

Juliane Brechtel jako ředitelku a nahlédnout do jejího způsobu práce (např. využití chodeb nebo systém stravování; pozornost k lidem, zapojení všech...)

- Vidět, jak se děti svobodně pohybují po školce pro mě bylo skvělou zkušeností a ukázkou toho, že všechno jde. Stačí, aby byla dobře nastavena komunikace mezi vedením, pedagogy, rodiči i dětmi.
- Pokud je dětem dán prostor. Důvěra pro svobodnou a volnou hru, pak jim stačí v každé třídě malé množství hraček a místa určená pro pohyb, odpočinek a tvoření.
- Díky dostatku volné hry, zařazení průběžných svačin a obědů do každodenního života školy jsou uspokojeny potřeby všech dětí. Tím, že děti mají dostatek času pro svou hru, jsou pak schopny se více soustředit na společnou činnost.
- Během celého pobytu jsem se neustále vracela k jejich vizi: méně pro děti a více s dětmi. Každý den jsme mohli pozorovat, jak je tato myšlenka naplňována v praxi mateřské školy. Učitelé nebyli ti, kteří přinášejí podněty dětem, ale ti, kteří si všímají, co děti zajímá, a zajímají se o to s nimi.
- Díky stáži v této mateřské škole jsem získala plno inspirací pro svou další práci. Ujistila jsem se, že jde předškolní vzdělávání dělat jinak, stačí jen opustit některé zažitě stereotypy. Děti byly vedeny k velké samostatnosti a byl jim dán úžasný prostor k volné hře. Koncept otevřené mateřské školy je pro mne velkou výzvou.
- Tvorba portfolia není zátěží. Děti se podílí na jeho tvorbě, učitelé pomáhají dětem dokumentovat jejich pokroky. Děti se samy učí vyhodnotit, kdy činnost už zvládly anebo udělaly významný posun. Specifický způsob práce s vnitřní motivací a autoregulací. Každé dítě má portfolio jiné.
- Participace dětí na chodu školky – volba zástupců třídy. Na řešení problémů a změn se podílejí i děti stejnou měrou jako dospělí (personál a rodiče). Nejedná se pouze o formalitu, ale skutečnou a podstatnou část fungování školky.
- Potřeby dětí jsou konzultovány s dětmi, nerozhoduje se bez nich pro jejich dobro. Fungování školky působí jako živý organismus, je otevřené změnám tak, aby zde bylo vytvořeno bezpečné prostředí pro všechny. Pocity a potřeby jednotlivce jsou brány vážně.
- Celým režimem školky se prolíná možnost volby. Není to bezbřehá a bezhraniční výchova. Ale řád, na jehož vzniku se děti podílely. Pravidla fungování jsou vytvářena spolu s dětmi. Děti je tak snáze přijímají za své. Možnost volby s sebou nese odpovědnost za svoje chování podle dohodnutých pravidel. Role učitele je děti provázet a co nejméně vnější silou regulovat jejich chování. Jde o postupnou, jemnou a dlouhotrvající práci, která však vede k nasycení potřeb dětí a celkově klidnému a harmonickému klimatu ve školce.
- Jako první mě oslovila atmosféra školky. Přirozené soužití všech dětí i zaměstnanců ve školce napříč třídami.
- Volná volba činností, hry, pohybu i doby setrvání v nich. Stejně tak si děti mohou volit s kým si budou hrát v rámci celé školky.
- Jednoduchost a účelnost v zařízení a vybavení dává vyniknout dítěti. Je tu „prostor“ pro sebevyjádření dítěte na mnoha úrovních.
- Zažila jsem na vlastní kůži, jak vypadá školka, kde v plné míře v popředí nejsou věci, ale lidé. Jak zde žijí přístup „méně pro děti, více s dětmi“. Jak děti s radostí přijímají svůj růst a odpovědnost, jsou si svých pokroků vědomy a oceňují ho na sobě.
- I malé dítě se spolupodílí v možné míře na chodu školky. Svobodná volba má za následek nasycení potřeb dítěte, akceptaci společně dohodnutých pravidel.
- Společné setkání dětí z celé školky čítající desítky dětí probíhalo také zcela přirozeně, soustředěně a hlavně srdečně.

- Místo přehnané ochrany a organizování dětí je kladen důraz na smysluplné pokyny (často je to hudba, mobilní plůtek, zvoneček, písnička), slov je méně než více :).
- Participace všech zaměstnanců školky na jejím chodu je důležitou součástí klimatu.
- Za celou touto živou žitou koncepcí školky je obdivuhodný kus práce. Jsem hluboce vděčná, že jsem zde mohla pobýt a zažít, bez osobní účasti bych si to zkrátka nedokázala představit.